

4425/13 (1920) LA
PROGRESO

ĈEĤOSLOVAKA ORGANO ESPERANTISTA. ★ ĈESKOSLOVENSKÝ LIST ESPERANTSKÝ.

Aperas monate. Jara abono K 16.— (por 10 numeroj). — Redakcio: Plzeň, Radyňská ul. 10. —
 Administrejo: Fr. Kavan, komercisto, Plzeň, Poděbradova tř. 6. — Konto de la Poŝta ŝparkaso
 no. 169.352. — Telefono: 732./VI. — La manuskriptojn oni ne resendas.

B. TITTL:

TRI JARCENTOJ DA SUFERO.

La 8. nov. flugis la pensoj de ĉiuj bohemoj al la plataĵo de Blanka Monto, kie antaŭ 300 jaroj okazis la terura batalo, kiu kaŭzis tiom da sufero al ilia nacio.

Ĝi okazis unu kaj duonjaron post la tago kiam la bohemaj nobeloj venis en la regan kastelon de Praha por prezenti proteston kontraŭ la subpremado de l'enlanda protestanta religio, direktata el Vieno de tiama aŭstria imperiestro kaj samtempe bohema reĝo el la familio de Habsburgoj, Mathyas, edukito de Jezuitoj, kaj plenumata de katolikaj imperiestraj landestroj Slavata kaj Martinic. Tiam la bohemaj nobeloj en ekscitiĝo elŝetis tra la fenestro la ambaŭ landestrojn eĉ ilian skribiston Fabricius, elektis 30 direktorojn de la lando sub prezido de so. Vilém z Roupova kaj komencis defendi la landon kontraŭ la militistaro de Mathyas. Kiam en 1619 tin ĉi mortis, la bohema protestanta nobelaro rifuzis akcepti por la bohema reĝo lian posteulon Ferdinand II. Habsburga, kaj elektis Falgrafon Friedrich. Ferdinand sendis kontraŭ la ribeliĝintaj bohemoj kunigintan militistaron katolikan sub la komando de grafo Buquoi. Antaŭ ĝi retirigadis la bohema militistaro, komandata de la hezitema kaj nekuraĝa princo Anhalt, armeestro de Friedrich.

Dimanĉon, la 8. de nov. 1620, tagmeze, kunpuŝiĝis la armeoj sur la »Blanka Monto« apud Praha. La batalo ne daŭris longe, nur unu horon, kaj tiu horo sufiĉis por kaŭzi preskaŭ plenan ekstermon de la bohema nacio.

Habsburgo Ferdinand II., fervora katoliko, bone sciis puni la ribelon: lunde 21-an de junio 1621 oni senkapigis sur la Malnovurba placo apud la magistrata domo en Praha 27 sinjorojn. Inter ili estis 86 jara nobelo Kašpar Kaplíř ze Sulevic kaj 74 jara Václav z Budova. Al dro. Jesenský,

rektoro de la universitato en Praha, antaŭ la senkapigo oni eltranĉis langon, al Ondřej Šlik estis antaŭe forhakita mano. — La sango de la martiroj fluis rivere el la ekzekutejo kaj tiu sango ĉiam fluis inter Habsburgoj kaj bohema nacio. — Dekdu kapoj de la ĉefaj ekzekutitoj kun e kun la mano de Šlik kaj lango de Jesenský estis en feraj korboj elmetitaj sur la punta turo. Kelkaj kapoj estis je lango alnajlitaj sur la ekzekutejon.

Sed Habsburgoj ne estis ankoraŭ kontentaj: al 658 sinjoroj ili konfiskis tutan havaĵon (preskaŭ 2/3 de tuta Bohemio estis konfiskita) kaj la bienoj estis donacitaj aŭ venditaj al fremduloj, ĉefe germanoj. Bohemirataj kaj protestantaj pastroj estis ekzilitaj kaj la loĝantoj devis decidiĝi: aŭ akcepti la katolikan kredon, aŭ migri el la lando. Tiam 36.000 familioj foriris el la lando kaj la resto katolikiĝis.

Sed eĉ alie oni priŝtelis la spiritojn: oni elserĉis kaj forbruligis la bohemajn librojn. Bohema lingvo estis subpremata, la limoj malfermitaj al fremduloj kaj la universitato donita al Jezuitoj. Habsburgoj povis ĝoji: post du jarcentoj la bohema lingvo estis preskaŭ tute ekstermita kaj ĝi nur sonetis jen kaj tie en kabanoj de marriĉuloj; la bohema lingvo estis signo de mizero kaj de sklaveco. Sed Habsburgoj ĝojis vane: la kadavro de la nacio reviviĝis, fariĝis miraklo kaŭzita per amo. Plenumiĝis la profetdiro de Libuše: »Národ český neskoná.«

ooo

J. A. COMENIUS.

Krom la jubileo de malfeliĉa batalo sur Blanka Monto la bohemoj preskaŭ samtempe memoras la 250an datrevenon, de la morto de ŝia fama samlandano Jan Amos Komenský (J. A. Comenius).

La fama pedagogo naskiĝis la 28. marton 1592 en Uherský Brod (Moravio). Lia patro, muelisto Martin Milič naskodevenis

el Komna, laŭ kiu oni lin nomis Komenský (latine Comenius). La gepatroj baldaŭ mortis kaj Komenský kiel 12 jara knabo iris al sia onklino en Strážnice, sed ŝi ne multe zorgis pri li. Komenský okupis sin per diversaj aferoj kaj fine, kiel 16 jara knabo li venis al instruisto Dubina en Přerov, kie li komencis lerni la latinan. Jam tiam li atentis la falsajn instrumentojn, kiuj kaŭzis, ke la instruado eĉ lernado estis tre malfacilaj kaj neagrablaj. En 1611 li venis en la akademion de Herborn, kie li studis tre fervore. Tie li okupis sin ankaŭ per astronomio, sed lia kredo al la biblio estis tiel forta, ke li ne kredis al la doktrinoj de Kopernikus, kiuj kontraŭstaris la doktrinojn de la eklezio. En 1613 li finis la studojn kaj komencis, laŭ tiama kutimo, vojaĝi. Li vizitis Holandon kaj iris al Heidelberg, kie li studis universitaton. Ĉie li ekkonis la falsecon de instruaj metodoj. Poste li revenis en Moravion, kie li fariĝis estro de la bohemia lernejo, kiun li penis perfektigi tiom, ke ĝi donu ĉiujn praktikajn sciojn. Tie li skribis sian unuan verkon boheman »Pri anĝeloj«. En 1616 li fariĝis pastro kaj du jarojn poste li estis sendita al Fulnek, kie li travivis tri jarojn en sia kontenteco. Post la malvenko sur la Blanka Monto (8. nov. 1620) komencis ankaŭ por Komenský tempoj tre malfacilaj. La protestantaj pastroj estis persekutataj kaj Komenský kun kelkaj aliaj bohemiaj pastroj trovis rifuĝejon ĉe nobelo Karel ze Žerotína sen. Tie Komenský skribis kelkajn religiajn librojn kaj sian faman »Labirint světa a ráj srdce« (»Labirinto de la mondo kaj paradizo de la koro«), kiun li dediĉis al sia protektanto. Sed la katolika furiozado ĉiam kreskis kaj so. de Žerotín ne povis plu protekti Komenský.

Komenský trovis novan hejmon en pola urbo Lešno, kie jam de 80 jaroj estis multnombra bohemia komunumo. En marto 1625 li kun siaj kunuloj transiris la landlimojn, premante al sia brusto kesteton kun iom da tero el tiu patrujo, kiu por li fermiĝis por ĉiam. En Lešno li instruis en la latina lernejo laŭ sia nova metodo. Tie li boheme skribis siajn ĉefajn edukajn verkojn: »Didaktiko aŭ la scio de arta instruado«, »La pordego de la lingvoj malfermita« kaj »Informatorio de la patrina lernejo«. Per tiuj laboroj fariĝis K. fama en la tuta mondo kaj la angla parlamento invitis la scienculon por krei en London scienca akademion laŭ siaj planoj. Kiam pro skota ribeliĝo ĝi ne efektiviĝis, li iris al prusa Elbing, kie li dum ses jaroj verkis latinajn lernolibrojn por svedaj lernejoj. Spite la promesoj de la sveda kan-

celiero neefektiviĝis la permeso por »bohemiaj fratoj« reveni en naskiĝlandon kiel tiel revenis K. en 1648 en Lešno, kie li skribis la kortuŝan »Testamenton de mortanta patriĉo bohemia« en kiu li elparolas sian konatan profetdiron: »Mi kredas al Dio, ke post forpaso de la uragano de kolero, pro niaj pekoj kondukita al niaj kapoj, la regado de diaj aferoj revenos al ci, ho popolo bohema!« En 1656 trafis K. nova malfeliĉo, ĉar Lešno estis bruligita de Poloj (en sveda-pola milito) kaj li tiam perdis sian tutan havaĵon, kaj multajn manuskriptojn, interalie la preskaŭ pretan »Trezoron de bohemia lingvo«, por kiu li kolektis materialon dum 40 jaroj. Tiel K. venis en 1656 en Amsterdam, kie li laŭ deziro de la senato eldonis kolekton de siaj edukaj verkoj. Sian tiom fruktoričan vivon finis K. post ne longa malsano en Naarden ap. Amsterdam 15. nov. 1670. kaj estas tie entombigita en valona preĝejo. Por la nun tiom aktuala bezono de la mondlingvo estas interese, ke K. dum sia restado en London (1641—1642) verkis libron »Via lucis« (Vojo de lumo) en kiu li interalie esprimas la bezonon de unu komuna helppala lingvo, kiun eble povus krei scienculoj.

Estas longa vico da gravaj verkoj de K., kiujn pro manko da spaco ni ne povas citi. Tamen la ĉi tie menciitaj atestas la grandan laboron, kiun li faris al la homaro. Kaj pro tiu ĉi laboro ŝatas K. la tuta mondo, ĉefe la bohemia nacio kiu tiel ameme festas en tiu ĉi monato lian jubileon. La bohemia nacio konstruas al K. indan monumenton en Naarden, sed aliam, pli grandan monumenton ĝi jam delonge konstruis al li — en sia koro.

Dr. Silaba.

○○○○

AL KARAJ ĈEĤAJ SAMIDEANOJ!

Al ĉi tiu artikolo, kiun ni akceptis kun vera ĝojo, ni donas jenan respondon: Antaŭ kelkaj monatoj atentigis ĉs. ministerio de la nacia kulturo, ke ĉesis ekzisti Hungario kiel geografia koncepto (Hungario estis konglomerato de kelkaj nacioj!) kaj ke por la restanta parto de tiu ŝtato oni uzu la sole ĝustan nomon »Magario«. Ĉar ni tute konsentas kun tiu ĉi opinio, ni ĝis nun uzis tiun nomon, sed certe ne kun iu ofendiga intenco, kiun oni povas altrudi nek al ni, nek al la nomita ministro. Cetere ni neniam intencis fari riproĉojn al kiu ajn nacio, ĉar ĝi ĝenerale estas ludilo en la manoj de siaj gvidantoj. Pli ol ĉiu ajn membro de nia nacio ni aprobas la vidpunkton de proz. Masaryk pri amika kunvivo sed ni ne aprobas la malamikan sistemon de la hungaraj regantoj, direktitan kontraŭ nia ŝtato, kiun nove malkovris la Viena »Arbeiter Zeitung«. La hungaraj samideanoj ne dubu ke ni sincere ŝatas ilian **nacion**, kaj ili akceptu niajn salutojn.

Husova škola 28 p. En Červ. Kostelec instr. no Keyzlarová 60 p. en Kladruby ap. Přelouč 2 p., Budžov Sro Nosek 20 p., Hradec Král. 4 bursojn (126 p.) gvidas Sro Slenička, Plzeň. En kurso de E. K. en la Instruistina edukejo 53 p. instr. marde kaj vendrede Sro Tittl. En 2 kursoj de Laborista societo en la Laborista Domo instr. Sro Pech. Škvřetná, ap. Plzeň. Dimanĉan kurson por 48 p. gvidas Sro Tittl.

Vizitoj. En junio vizitis Praha Dro Maruzzi el Zagreb. En aŭgusto Sro Sussmuth el Ameriko vizitis Liberec kaj Pardubice. La franca samideano Sro Delanoue el Namur estis gasto en Praha, Olomouc kaj Bystřice p. H. kaj donis al ni unuajn sciigojn pri la Haaga kongreso. En la komenco de novembro pasis tra Praha bulgara samideano Krestanoff kun sia edzino kaj filineto, revenante el Svisio tra Haag kaj Dresden en Pirdop (Bulgario).

Rud. Hromada.

oooo

PLI DA KUNSENTO!

Inter kelkaj riproĉoj al la redakcio (vidu la Kronikon), so Hromada anoncas, ke »estos proponite, ke la Progreso aperu en 1921 en Praha«. Rigardante al la malutiloj, kiujn kaŭzis al nia movado la koncentriĝo de nia tuta propadando en unusola urbo, mi protestas energie kontraŭ la intenco enkonduki la novan centralismon, kiu alie signifas transdonon de la tuta povo al du, tri personoj, kaj tiel la tuta movado fariĝas kvazaŭ ilia posedajo. Mi opinias, ke la potenco donita al niaj Prahaj samideanoj estas pli ol sufiĉa, tiel, ke ne estas necese peni pri ĝia pligrandigo — malprofite al kluboj aliurbaj. Ili konsideru, ke pri la tuta Ĉ. A. E. decidis nur ili, ke ili formis Ekzamenan komisionon, kiu konsistas nur el Prahanoj, kvazaŭ alie ne ekzistus perfekta esperantisto, kaj ili certe venos al la konkludo, ke la preno de »La Progreso«, la sola entrepreno, kiu ne estas plene en iliaj manoj, estus la supro de la maljustaĵoj kontraŭ aliurbaj esperantistoj.

So Hromada riproĉas malregulan aperadon de la Progreso (pri kio ni cetere konsentas), sed li forgesas, ke la esp. gazetoj, kiujn oni eldonadis en Praha, aperadis multe pli malregule. Tamen por kontentigi lin ni anoncas, ke de la Novjaro Nia presejo posedos du novajn kompostmaŝinojn, kiuj ebligos pretigi nian gazeton dum du tagoj post la transdono de la manuskriptoj.

So H. diras, ke la laboroj de Ĉ. A. E. nepre postulas la lokumon de la Progreso en Praha (ĉu ne povas diri pri si ia samon eĉ la kluboj?), kvankam la komitato preskaŭ ne kunvenas. (De la fondiĝo de Ĉ. A. E. mi estis nur dufoje invitita al ĝia kom. kunveno!).

Pri la bezonoj kongresaj ni jam traktis kun ĝen. sekret. so Pitlik kaj ni esperas, ke kun tiu ĉi serioza sinjoro ni laboros en plej bona konkordo. La sola peno de la esperantistoj en Plzeň ĉiam estis servi al la esperantismo de nia lando kaj al nia nacio, kaj defendi la progreson de nia movado. Ke ili estas sur bona vojo, tion pravas iliaj sukcesitaj iniciativoj: unuigo de ĉs. esperantistoj en unusola centro, apero de nia gazeto, kiu havas pli da abonant-

oj ol ĉiuj esp. gazetoj aperintaj en Praha kaj fine; la XIII. en Praha.

Ĉiun nian povon ni volas dediĉi al ĝenerala intereso de ĉs. esp. movado kaj ne al bagatelaĵ malpacoj kaj bataloj pri potenco, kies klasika sidejo estas Praha, kaj kiuj alkondukis antaŭ la milito nian movadon al preskaŭ plena pereoj kaj tial mi vokas al ĉiuj: havu pli da samideana kunsento!

oooo

B. Tittl.

ALVOKO.

Kiel en aliaj grandaj urboj, tiel amasiĝis post la mondmilito ankaŭ en Praha granda nombro da loĝantoj. La sekvo estas eksterordinara manko da loĝejoj. Tiun malbonon komencis multaj senkonsciencaj domposedantoj eluzadi plialtigante la loĝejojn tiel, ke oni devis eĉ per novaj loĝoj kaj ordonoj kontraŭstarigi. Krom tio ekzistas en Praha »Societo de loĝejuantoj«, kies tasko estas protekti la membrojn kontraŭ la domposedantoj kaj domservistoj, laborantaj konkorde por ekspluatii la loĝejuantojn en ilia nuna ĉagrenplena situacio. La nomita societo klopodas per ĉiuj tie ĉi konataj moralaj rimedoj; sed opiniante, ke similaj cirkonstancoj trovas sin ankaŭ en aliaj landoj kaj urboj, ĝi petas, ke niaj samideanoj almenaŭ mallonge komuniku al ĝi metodojn kaj manierojn, kiujn oni tie aplikas por ŝirmi la loĝejuantojn kontraŭ la malutilaĵoj devenantaj de la du diritaj kasto.

Afablajn sciigojn oni petas sub adreso: Spolek nájemníků, Král Vinohrady, Korunní tř. 71, Bohemujo» kaj oni estas pretaj al reciprokaj servoj.

La esp. redakcioj estas petataj represi tiun ĉi alvokon en siaj ĵurnaloj kaj gazetoj.

oooo

ONI LAŬDAS.

So. G. Delanoue, Del. de U. E. A. en Nemours (S. et Sn.) Francio, tre sincere dankas al Gesoj. Hromada kaj so. Bouška, en Praha, al finoj. Tošnarová, en Blansko, Janalíková, en Bystřice pod Hostýnem, al soj. Neužil, en Olomouc-Neředín, Kudela kaj Mastný, en Olomouc, pro iliaj tre sindonemaj akceptoj kaj tre utilaj servoj dum liaj vojaĝoj kaj restado en Ĉeĥoslovakio.

oooo

DEZIRAS KORESPONDI.

(La enpresoj kosta 2 Kč.)

Plzeň (Ĉeĥoslovakio). So. Karel K h e l, Božkovská 40.-III. Deziras koresp. kaj ŝanĝi p. m. kun amikoj kaj amikinoj en ĉiuj landoj. Markojn bildflanke.

Plzeň (Ĉeĥoslovakio). So. Jaroslav K o t r b a, Koterovská 41.-III. Deziras koresp. kaj ŝanĝi p. m. kun amikoj kaj amikinoj en ĉiuj landoj. Markojn bildflanke.

Plzeň (Ĉeĥoslovakio). So. Bohuslav P e c k a, Nepomucká 51, interŝanĝas il. k. kaj poŝtmarkojn. Markojn bildflanke.

Plzeň (Ĉeĥoslovakio). Nepomucká tř. — So. Jos. H y l a k dez. koresp. kun fremdlandanoj.

Hřčice (Bohemio), So. F. N á l e v k a, obchodní akademie, dez. koresp. kun ĉiuj landoj.

Höřice (Ĉeĥoslovakio), Otakarova 528, — So. Bed. Munzar, dez. koresp. per il. p. k. kaj l. Respondas ĉiam.

Hcražd'ovice (Bohemio), So. Jan Duchoň, koresp. per il. p. k., interŝanĝas p. markojn kun fremdaj samideanoj. Respondas ĉiam.

Osek u Rckycan (Ĉeĥoslovakio), So. Alois Mulač, deziras koresp. per il. p. kartoj kun fremdlandanoj. Certa resp.

Hora Kutná (Ĉeĥoslovakio), So. Ferda Langpaul, deziras ekligi rilatojn kun ekstereŭropanoj pri historio, etnografio, religioj.

Jilemnice (Ĉeĥoslovakio), So. S. Riedl, stud., koresp. per il. p. k. Respondas ĉiam.

Jilemnice (Ĉeĥoslovakio), So. Koláček, stud., koresp. per il. p. k. Respondas ĉiam.

Oujezd u Unčova (Moravio, Ĉeĥoslovakio), Sabatoř »Paseky«. — So. Ant. Uher, rusa legiano, dez. koresp. kun ĉiuj landoj.

Kroměříž (Moravio, Ĉeĥoslovakio), Jiráskova 123, — So. Otto Pokorný, měst. úředník, deziras koresp. kun ĉiuj landoj. Resp. ĉiam.

Split, Wilsonova obala, Jugoslavio-Dalmatio. Sro. A. Borčić, oficisto ĉe socialna skrb — aranĝas esp. ekspozicion kaj estos dankema al ĉiuj gesamideanoj kiuj sendos afable esperantajn por ĝi. Ĉiuj ricevos belajn pk. il. el Split.

München (Bavorio), Labor. Esp. Grupo (So. Konrad Deubler) Arcisstr. 48/II., serĉas korespondantojn en ĉiuj landoj, precipe el la kongresurbo Praha.

Rio de Janeiro (Brazilio), Rua S. Luis Gonzaga 594, S. Christovan, — So. A. Carvallo, deziras koresp. kun seriozaj fraŭlinoj bohemiaj.

Örnsköldsvik (Svedio), So. P. L. Lundqvist, deziras koresp. per p. k. kaj let.

Pleven (Bulgario), Str. Ĉifte Kafene 26, VII. kv. — So. Gunčo Gunčev, interŝanĝas p. k. il. (marko bildfl.), sigelmarkojn kaj esp. gazonojn. Ĉiam respondos.

EnBulgarian. La samideanojn en Bulgario ni atentigas, ke ili povas mendii kaj abonpigi la Progreson ĉe nia reprezentanto So. Georgi Hv. Gaŝevski (Centra Librejo Esp.), Bul. Marie Luiza 46, Sofia.

Dopisnice s obrazem presidenta
T. G. MASARYKA
 vydala admin. „La Progreso“
 kus 30 hal., 10 kusů 270 Kč, 100 kusů 24— Kč.

Eksporto de francaj produktoj Specialaĵo en likvoroj, fruktoj kun likvoroj kaj siropoj, nutraĵoj, vakskandeloj, konfitajoj, fabrikitaj produktaĵoj.
So. H. Bidaux, 5. Place d'Aligre, **Paris 12e.**

Eldonanto: Esperantista klubo en Plzeň. — Responda redaktoro: B. Tittl, Plzeň, Radyňská ul. Presis: Laborista presejo, Plzeň.

Esperantistó! Ĉtete knihu Dr. Stan. Kamaryta:
O DVOJÍ PRAVDĚ
 Pro naše předplatitele přímo v naší administraci za Kč 12— místo za K 14— poštou o Kč 165více.

Knihy, jež možno obdržeti v naší administraci.
 (Při objednávce poštou nutno připočísti poštovné).

B. Tittl: Slovník esperantsko-český, vázaný . . . . . Kč 7.50
 Slovník esperantsko-český, brož. . . . . Kč 5.—
 Časopis »La Progreso«, roč. 1918 . . . . . Kč 4.50
 Časopis »La Progreso«, roč. 1919 . . . . . Kč 6.—
 Tittl: Krátká mluvnice Esp. . . . . Kč 0.30
 Čejka: Slovník esp.-čes., brož. . . . . Kč 7.50
 Kamaryt: Úvahy o jaz. mezinár. . . . . Kč 0.80
 Jazyk všešlovanský a Esp. . . . . Kč 0.20
 Kühnl: Úplná učebnice esperanta:
 a) vázaná v plátěném hřbetě . . . . . Kč 14.40
 b) vázaná v papíru . . . . . Kč 12.—
 c) celoplátěná vazba . . . . . Kč 16.40
 Kühnl-Procházka: Slovník česko-esper.:
 a) vázaný v plátěném hřbetě . . . . . Kč 21.60
 b) brožovaný . . . . . Kč 18.—
 c) celoplátěná vazba . . . . . Kč 24.—
 Vortoj de Zamenhof, na obyčej. papíře . . . . . Kč 4.50
 Vortoj de Zamenhof, na lepším papíře . . . . . Kč 6.—
 Sherlock Holmes . . . . . Kč 4.50
 Výtah z Kotzina: Na obranu esper. . . . . Kč 2.40
 Gvidlibro tra Praha . . . . . Kč 3.60
 Klíč esperanta . . . . . Kč —.30
 Co je esperanto . . . . . Kč —.20
 Časopis Českých Esperantistů, ročníky I.—VIII., po . . . . . Kč 5.—
 Krestanov: Bulgara lando kaj Popolo . . . . . Kč 12.50
 El proksima oriento . . . . . Kč 9.—

Via horloĝo iros precize se vi ĝin donos por rebonigi al

Fr. Novák, horloĝisto en Praha I. Malé nám. 10.
 Magazeno de horloĝoj kaj juveloj. — Vendejo de esper. signoj de Esper. klubo en Praha.

